

Synopse k první části knihy **TRESMONTANT, Claude. *Bible a antická tradice***. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1970. 176 s.

V metafyzických systémech je smyslový svět odvozen z vyššího základu a toto odvození znamená jistou degradaci. Tak u Platóna je smyslový svět pouhým napodobením (mimésis), stínem světa ideálního. U Plotina mnohost emanuje z Jednoho a rozptyluje se v čase a prostoru. U Spinozy jsou jednotliviny stavy božích atributů, u Leibnize mnohost monád nijak neovlivňuje neměnnou monádu monád. A u Hegela je smyslová příroda odcizením Ducha. Vždy se tu tedy setkáváme buď s pádem z vyššího základu, nebo s odvozením z něho. Proti tomu biblické myšlení chápe stvoření jako něco pozitivního.

„Jak to, že Jedno nezůstane samo v sobě?“ (Plotin, Enn. 5, I, 6) K tomu může dojít jednak tím, že jednota se stane mnohostí tím, že se rozpadne, rozloží. Nebo se stane plodným organismem, z něhož vzejde mnohost zárodků. Proti tomu biblická metafyzika nezná negativní ideu hmoty. U platoniků je to chóra, oddělující Jedno od sebe sama a zakládající mnohost. Aristoteles pojímá hmotu jako principium individuationis.

U Židů těmto negativním charakteristikám odpovídá podle autora prach, který je „obrazem smrti“ a „předmětem hrůzy, odporu a ošklivosti“. Proti tomu stojí výlučný a jediný bůh, dárce života a stvořitel všeho. Je tu tedy dle Tresmontanta analogická dialektika jako u Řeků (Jedno - mnohé), ovšem s tím zásadním rozdílem, že řecký kosmos je dualistický, konstitutivními momenty jsoucna jsou Jedno a hmota, kdežto u Židů je jediný transcendentní stvořitel. Proti řeckému metafyzickému dualismu vyzdvihuje autor Bergsona, který („jako první mezi filozofy“) podle něho objevil pozitivní význam stvoření.

Tento dualismus se projevuje také v pojetí dobra a zla. Dobro tu nemůže existovat bez svého opaku, zlo je tu ztotožněno se samotným procesem od sebe se odlišujícího Jednoho (hegelovské Entfremdung). Proti tomu biblická tradice židovská rozlišuje samo stvoření, které je samo o sobě dobré, a pád tohoto stvoření do hříchu.

Skutečnost, stvořené jsoucno, není podle autora něčím „vyrobeným“, prošlým nějakou ideální matricí a v ní od věčnosti existující, ale v biblickém pojetí čímsi radikálně novým. Zatímco člověk pouze „vyrábí“, tedy mění už stvořená jsoucna, bůh tvoří (hebr. bára). Vyrobené jsoucno nemá nějakou vnitřní substanci, je to jsoucno stvořené, přírodní které „funguje jako“ účelově upravené. Časovost potom není čímsi - podobně jako jsoucno - upadlým od věčné ideality, ale je neustálým vznikáním nového, neopakovatelného.